

UŽKREČIAMŲJŲ LIGŲ IR AIDS CENTRAS

**APLINKOS (NE SVEIKATOS PRIEŽIŪROS SEKTORIUJE) VALYMAS IR
NUKENKSMINIMAS NUO EBOLA VIRUSO: METODINĖS REKOMENDACIJOS**

Vilnius, 2015

Metodines rekomendacijas parengė: Simona Žukauskaitė – Šarapajevienė, Ramutė Budginaitė,
Galina Zagrebneviienė
Vyriausiasis redaktorius prof. dr. Saulius Čaplinskas

Metodinės rekomendacijos parengtos pagal Europos ligų prevencijos ir kontrolės centro 2015 m. sausio 22 d. techninį dokumentą „Aplinkos (ne sveikatos priežiūros sektoriuje) valymas ir nukenksminimas nuo Ebola viruso“.

Rekomendacijos skirtos transporto (laivų, lėktuvų) ir įvairių institucijų, kur gali būti sergantis ar įtariamasis sergant Ebola virusine karštligė asmuo, darbuotojams, atsakingiems už aplinkos higieną (valymą, dezinfekciją, atliekų tvarkymą). Šios rekomendacijos netaikomos sveikatos priežiūros įstaigose, kuriose teikiamos paslaugos sergantiems ar įtariamiesiems sergant Ebola virusine karštligė pacientams.

APLINKOS (NE SVEIKATOS PRIEŽIŪROS SEKTORIUJE) VALYMAS IR NUKENKSMINIMAS NUO EBOLA VIRUSO

ĮVADAS

Ebola virusas plinta tiesioginio sąlyčio metu su pacientu ar užterštais kūno skysčiais. Nėra įrodymų, kad virusas plinta per aplinkos paviršius ar objektus, kurie neturi matomo užteršimo kūno skysčiais. Keletas studijų rodo, kad virusas gali išgyventi nuo keleto dienų iki savaitių ant paviršių kontroliuojant aplinkos sąlygas. Tačiau virusas yra jautrus džiovinimui, ultravioletiniams spinduliams, aukštai temperatūrai, valymo priemonėms ir plačiai grupei dezinfekantų, įskaitant natrio hipochlorito (baliklio) tirpalus. Ebola virusai, kaip ir kiti virusai yra su apvalkalu, jautrūs dezinfekantams, veikiantiems virusus.

REKOMENDACIJOS

Personalas, užsiimantis vertinimu ir užterštos krauju ar kitais kūno skysčiais aplinkos valymu, privalo dėvėti tinkamas asmenines saugos priemones (ASP), įskaitant veido kaukę, akių apsaugos priemones, skysčiams nelaidų kombinezoną (darbinį chalata), plaunamus batus ir storas gumines pirštines. Personalas turi būti apmokytas dėl saugaus ASP naudojimo prieš naudojimąsi ASP.

Gyvenamieji plotai, kuriais naudojosi sergantis ar įtariamasis sergantis Ebola hemoragine karštligė pacientas, turi būti izoliuojami ir įvertinami dėl matomų kraujo ar kitų kūno skysčių išsiliejimo.

Įprastinio valymo pakanka paviršiams, kurie nėra vizualiai užteršti. Nereikia nukenksminti viešųjų vietų, kur pacientas ėjo, nebent yra akivaizdžiai matomas užteršimas kūno skysčiais. Paciento rūbai ir lovos skalbiniai, nesuteršti krauju, vėmalais ar kitais kūno skysčiais, gali būti skalbiami skalbimo mašinoje su įprastine skalbimo priemone ne žemesnėje kaip 60° C temperatūroje.

Ant paviršių ar objektų išsiliejęs kraujas ar kiti kūno skysčiai ar sekretai turi būti surinkti absorbuojančia medžiaga, jei dar yra šlapi. Po to užteršta vieta valoma naudojant standartines valymo priemones, siekiant pašalinti visas likusias organines medžiagas. Toliau atliekama dezinfekcija pagal dezinfekcijos priemonės gamintojo rekomendacijas, naudojant nustatyta tvarka autorizuotą dezinfekantą, kurio efektyvumas virusams be apvalkalo (rota, noro, adeno, polio virusams) yra patvirtintas. Esant dideliems išsiliejimams, išsiliejusių skysčių užpylimas pakankamu dezinfekanto kiekiu prieš pašalinimą yra galimas pasirinkimas. Užterštos kūno skysčiais akytos medžiagos (pvz., aptraukti baldai, kilimai, rūbai), kai nukenksminimas negalimas, gali būti išmetamos vadovaujantis infekuotų medicininių atliekų šalinimo tvarka. Informacijos dėl įvairių dezinfekantų suderinamumo su apdorojamais paviršiais, medžiagomis reikia ieškoti naudojimo instrukcijose arba konsultotis su gamintoju. Tualetai dezinfekuojami naudojant 1000 ppm aktyviojo chloro natrio hipochlorito tirpalą. Vienkartinės šluostės ar servetėlės turi būti naudojamos valymui ir dezinfekcijai ir tvarkomos kaip kietos infekuotos atliekos.

Vandenilio peroksido garų naudojimas dėl išsiliejimų patekimo iš nesandarių, neuždarytų pavojuingų sveikatai erdvių rizikos ne sveikatos priežiūros sektoriuje nerekomenduojamas. Oro ar

vandens su slėgiu naudojimas nerekomenduojamas dėl to, kad būtų išvengta infekuotų aerozolių susidarymo.

Visos kietos atliekos turi būti patalpintos į du nepralaidžius skysčiams maišus ir tvarkomos vadovaujantis infekuotų medicininių atliekų apdorojimo ir šalinimo taisyklėmis. Atliekų transportavimas sandariuose konteineriuose turi būti vykdomas vadovaujantis Europos sutartimi dėl pavojingų krovinių tarptautinio vežimo keliais (ADR), konkrečiai ADR klasė 6.2: Infekcinės medžiagos.

<<https://www.e-tar.lt/portal/legalAct.html?documentId=TAR.86D5F6C5556B>>

Tie patys valymo ir nukenksminimo principai taikomi lėktuvuose ir laivuose, kai keleiviui įtariama Ebola karštligė. Daugiau specifinių rekomendacijų lėktuvų nukenksminimui yra pateikta Europos ligų prevencijos ir kontrolės centro techniniame dokumente „*Įvertinimas ir pacientų su Ebola karštlige ir žmonių paveiktų Ebola virusu medicininės evakuacijos skrydžiai į Europą*“.

<<http://www.ecdc.europa.eu/en/publications/Publications/ebola-guidance-air-transport-update-decontamination.pdf>>

Rekomendacijos laivams yra įtrauktos informacijoje „*Klausimai ir atsakymai apie Ebola virusinę ligą jūrų transporte, SHIPSAN 2014*“.

<<http://www.shipsan.eu/Home/AdhocForumforEbola.aspx>>

Nėra praktikuojamas viruso išnaikinimas kažkuriam laikui uždarant ir nenaudojant užterštos erdvės, kadangi viruso aplinkoje išgyvenimo trukmė gali priklausyti nuo pradinės viruso koncentracijos, organinių medžiagų buvimo ir aplinkos sąlygų, įskaitant temperatūrą, drėgmę ir ultravioletinius spindulius.

LITERATŪRA

1. Piercy TJ, Smither SJ, Steward JA, Eastaugh L, Lever MS. The survival of filoviruses in liquids, on solid substrates and in a dynamic aerosol. *J Appl Microbiol.* 2010;109(5):1531-9.
2. Sagripanti JL, Lytle CD. Sensitivity to ultraviolet radiation of Lassa, vaccinia, and Ebola viruses dried on surfaces. *Arch Virol.* 2011;156(3):489-94.
3. Sagripanti JL, Rom AM, Holland LE. Persistence in darkness of virulent alphaviruses, Ebola virus, and Lassa virus deposited on solid surfaces. *Arch Virol.* 2010;155(12):2035-9.
4. Advisory Committee on Dangerous Pathogens. Management of hazard group 4 viral haemorrhagic fevers and similar human infectious diseases of high consequence [Internet]. London: Public Health England; 2014 [cited 2014 Oct 8]. Available from: <https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/354640/VHF_guidance_document_updated_links.pdf>
5. Occupational Safety and Health Administration (OSHA). OSHA factsheet: Cleaning and Decontamination of Ebola on Surfaces Guidance for Workers and Employers in Non-Healthcare/ Non-Laboratory Settings 2014 [updated November]. Available from: <https://www.osha.gov/Publications/OSHA_FS-3756.pdf>
6. Robert Koch Institut. Maßnahmen zur Desinfektion und Abfall/Abwasserentsorgung im Zusammenhang mit einem begründeten Ebolafieber-Verdachtsfall in Deutschland 2014 [updated 1/12]. Available from: <http://www.rki.de/DE/Content/InfAZ/E/Ebola/Desinfektion_bei_begrueendetem_Ebolaverdacht.pdf?__blob=publicationFile>
7. Public Health England. Environmental cleaning and clinical waste disposal guidance for potential Ebola contamination in non-healthcare settings 2014 [updated 22 December]. Available from: <https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/390401/Environmental_cleaning_guidance_for_potential_Ebola_contamination__2_.pdf>

8. Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM). Reiniging en desinfectie ruimten waar patiënt is verbleven 2014 [updated 1 December]. Available from:
<http://www.rivm.nl/dsresource?objectid=rivmp:259853&type=org&disposition=inline&ns_nc=1>
9. Centers for Disease Control and Prevention. Guideline for Disinfection and Sterilization in Healthcare Facilities, 2008 2008. Available from:
<http://www.cdc.gov/hicpac/pdf/guidelines/Disinfection_Nov_2008.pdf>